

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Doświadczenia i wnioski zebrane przez miasta i regiony podczas kryzysu związanego z pandemią COVID-19

(2021/C 300/09)

Sprawozdawczyni: Joke SCHAUVLIEGE (BE/EPL), wiceprzewodnicząca parlamentu flamandzkiego

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi wstępne

1. Zwraca uwagę, że kryzys związany z pandemią COVID-19 wymagał szeroko zakrojonej i kompleksowej reakcji, uwzględniającej nie tylko sytuację krajową, ale również międzynarodową i transgraniczną, a także potrzeby lokalne i regionalne.
2. Potwierdza swoje zobowiązanie do ścisłej współpracy z europejskimi miastami i regionami oraz ich sieciami, państwami członkowskimi, instytucjami UE i organizacjami międzynarodowymi w celu podsumowania wniosków wyciągniętych z zarządzania kryzysem związanym z pandemią COVID-19 i odbudowy na wszystkich poziomach sprawowania rządów z myślą o poprawie zdolności reagowania UE w przypadku przyszłych pandemii i innych sytuacji kryzysowych.
3. Zauważa, że w tym kontekście nie można lekceważyć roli samorządów lokalnych i regionalnych. Ich zaletą jest bliski kontakt z obywatelami, co pozwala im zrozumieć lokalne potrzeby. Ponadto są one na pierwszej linii w sytuacjach wymagających pilnej reakcji. Różne formy zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego również odgrywają bardzo ważną rolę w zapewnianiu kontaktów z obywatelami i świadczeniu usług na ich rzecz.
4. Zwraca uwagę, że 19 spośród 27 państw członkowskich przyznaje główne i/lub wyłączne zadania w dziedzinie opieki zdrowotnej władzom lokalnym i regionalnym.
5. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne znajdowały się od początku – i są nadal – na pierwszej linii walki z pandemią COVID-19, reagując, jako poziom najbliższy obywatelom, na sytuacje nadzwyczajne pod względem zdrowotnym, społecznym i gospodarczym dotykające ich społeczności i prowadząc społeczeństwo w kierunku trwałej odbudowy i odporności.
6. Jest przekonany, że potrzebna jest większa koordynacja między wszystkimi poziomami sprawowania rządów, aby zapewnić spójną i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe w przyszłości. Odnosi się to nie tylko do takich kwestii jak zakup sprzętu medycznego, ale również do uzgodnień transgranicznych, zamykania granic i przemieszczania się osób, do wsparcia gospodarczego oraz do wymiany informacji i prognozowania, które przyczyniają się do poprawy gotowości.
7. Jest również przekonany, że podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy należy omówić kwestię zwiększenia kompetencji UE w dziedzinie zdrowia (art. 168 TFUE) w celu poprawy koordynacji, współpracy i skutecznego reagowania na przyszłe zagrożenia dla zdrowia. Konieczne jest rozwijanie wzmocnionej współpracy europejskiej z poszanowaniem zasady pomocniczości.
8. Przypomina, że regiony przygraniczne zostały szczególnie dotkliwie dotknięte pandemią ze względu na swoje położenie. Ponieważ środki stosowane w krajach sąsiadujących nie są jednoznaczne, dochodzi do dużej niepewności i niedogodności dla mieszkańców i przedsiębiorców z obszarów przygranicznych. Konieczne są zatem dalsze konsultacje dotyczące m.in. zamykania granic, ograniczeń w swobodnym przepływie osób, środków wsparcia gospodarczego i innych przepisów. Regiony przygraniczne mogą w rzeczywistości służyć jako tereny testowe wypracowywania lepszego podejścia na poziomie europejskim.
9. Z zadowoleniem przyjmuje podjęte środki i nowe propozycje przedstawione przez Unię Europejską w kontekście walki z pandemią COVID-19 oraz w celu wsparcia odbudowy całej Europy po kryzysie. Proponuje, by ich skuteczność w terenie była dokładnie oceniana w oparciu o doświadczenia obszarów wiejskich, miast i regionów.

10. Przyjmuje do wiadomości wyniki opracowanego przez Komitet Regionów „Barometru regionów i miast 2020”⁽¹⁾, który dostarcza szczegółowych danych na temat skutków pandemii COVID-19 na poziomie lokalnym i regionalnym oraz przedstawia konkretne przykłady najlepszych praktyk, a także wyzwania stojące przed miastami i regionami, w tym obszarami wiejskimi i słabiej rozwiniętymi regionami.

11. Wzywa instytucje europejskie i rządy krajowe do włączenia władz lokalnych i regionalnych w opracowanie krajowych i unijnych planów odbudowy i zwiększania odporności w kontekście kryzysu związanego z COVID-19 i ewentualnych przyszłych pandemii. Jest przekonany, że aby środki te były skuteczne, muszą mieć wymiar lokalny i regionalny.

Kryzys dotyczący regionalne systemy opieki zdrowotnej

12. Podkreśla odpowiedzialność władz lokalnych i regionalnych w dziedzinie zdrowia publicznego w wielu państwach członkowskich. Z uznaniem odnosi się do działań podejmowanych przez gminy, miasta i regiony na rzecz ochrony zdrowia obywateli poprzez zarządzanie podstawowymi usługami w zakresie ochrony zdrowia, wspieranie pracowników służby zdrowia i inwestowanie w systemy opieki zdrowotnej na swym obszarze, a także poprzez ścisłą współpracę ze społeczeństwem obywatelskim i innymi podmiotami w warunkach ogromnej presji w trakcie poważnego kryzysu związanego z sytuacją zdrowotną.

13. Jest przekonany, że w związku z dążeniem do utworzenia w przyszłości Europejskiej Unii Zdrowotnej i zapowiadana dyskusja na temat kompetencji zdrowotnych w kontekście konferencji w sprawie przyszłości UE konieczne jest włączenie władz lokalnych i regionalnych do dyskusji na temat zwiększenia kompetencji UE w dziedzinie zdrowia – zgodnie z zasadą pomocniczości.

14. Zwraca uwagę na istniejące dysproporcje regionalne w systemach opieki zdrowotnej i wąskie gardła w zakresie gotowości na wypadek sytuacji wyjątkowej, na co wskazał Komitet Regionów w „Barometrze regionów i miast 2020”. Wzywa rządy krajowe i instytucje UE do podjęcia działań w celu zmniejszenia tych dysproporcji w oparciu o ostatnie doświadczenia miast i regionów w terenie. Europejski semestr powinien lepiej uwzględniać ogromne znaczenie inwestycji publicznych w systemy opieki zdrowotnej.

15. Podkreśla, że sprawozdawczość na poziomie UE dotycząca wyników opieki zdrowotnej i danych na rzecz lepszej gotowości powinna obejmować wymiar lokalny i regionalny, a nie opierać się wyłącznie na danych na poziomie krajowym. Jest to szczególnie ważne dla zachowania swobody przemieszczania się osób, zwłaszcza pracowników transgranicznych, na obszarach, na których rozprzestrzenianie się wirusa jest pod kontrolą.

16. Apeluje o silną, wzmocnioną strategię UE w zakresie szczepień, która będzie wyrazem solidarności. Ze względów jakości i bezpieczeństwa ważne jest utrzymanie ogólnounijnego wspólnego procesu dostaw szczepionek przeciwko COVID-19. Podkreśla, że UE powinna utrzymać i chronić wspólny rynek w dziedzinie szczepionek i sprzętu ochronnego. Żaden kraj nie powinien mieć możliwości wstrzymania dostaw ani podpisania własnych umów z producentami szczepionek. Ważne jest, aby umowy podpisane na poziomie UE były przejrzyste i nakładały jasne wymogi dotyczące dostarczania szczepionek, ponieważ UE przeznacza duże kwoty na zakłady rozwoju i produkcji.

17. Wyraża przekonanie, że UE musi zaradzić niedoborom i zmniejszyć swoją zależność od państw trzecich, zachęcając państwa członkowskie i przedsiębiorstwa do przeniesienia z powrotem do Europy produkcji niektórych leków, substancji krytycznych – w tym szczepionek – i sprzętu ochronnego w celu zapewnienia strategicznej autonomii UE oraz zwiększenia gotowości i odporności zarówno w normalnych okolicznościach, jak i w sytuacji kryzysowej.

18. Jest przekonany, że europejskie regiony muszą gromadzić wysokiej jakości, bezpieczne dane dotyczące zdrowia, wieku i sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności w celu zidentyfikowania słabszych grup społecznych i sprzyjania skutecznej polityce zdrowotnej. Działania te muszą być finansowane na odpowiednim poziomie i w sposób zrównoważony.

19. Zwraca uwagę, że na wszystkich poziomach konieczne będzie inwestowanie w szkolenie i odporność lokalnego personelu służby zdrowia, a jednocześnie wzmocnienie obszarów o największych niedoborach w tej dziedzinie i przedstawienie uzasadnienia budżetowego takich działań.

⁽¹⁾ Europejski Komitet Regionów: „Barometr regionów i miast 2020”, dostępny pod adresem: Doroczny unijny barometr regionalny i lokalny (europa.eu).

20. Podkreśla, że współpraca transgraniczna powinna być częścią wszystkich planów na wypadek sytuacji nadzwyczajnych. Europa musi zwiększyć solidarność między państwami członkowskimi i regionami oraz uwzględnić podejścia oddolne. Chodzi także o współpracę, również na szczeblu międzynarodowym, dotyczącą osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, ponieważ nauczyliśmy się, że z kryzysu zdrowotnego możemy wyjść tylko wszyscy razem. Wspólne inwestycje mogą być o wiele skuteczniejsze, co było wyraźnie widoczne w dziedzinie zdrowia, kiedy regiony i kraje przejmowały pacjentów ponad granicami. Ponadto zakup sprzętu ochronnego oraz wspólne podejście do gromadzenia wiedzy i badań na wszystkie tematy związane z pandemią zapewniłyby znaczną wartość dodaną. Europa powinna wzmocnić i chronić potencjał badawczy oraz wewnętrzną produkcję zarówno szczepionek, jak i materiałów i sprzętu powiązanych z pandemią oraz z ewentualnymi przyszłymi pandemiemi, zapewniając sobie samowystarczalność i niezależność od rynku zewnętrznego.

21. Wzywa do podjęcia działań w celu zwiększenia wiarygodności, rozliczalności i wzajemnego szacunku między poszczególnymi poziomami sprawowania rządów poprzez poprawny podział odpowiedzialności między tymi poziomami i zapewnienie dobrej komunikacji. Lepszą koordynację między poziomami polityki, w formalnych i nieformalnych kontekstach, można osiągnąć poprzez ustanowienie skutecznych grup roboczych między poziomem krajowym, regionalnym i lokalnym oraz odpowiednie wsparcie podmiotów lokalnych, zarówno pod względem finansowym, jak i pod względem ram i wytycznych.

22. Jest przekonany, że regiony europejskie powinny przeprowadzić szczegółową ocenę wpływu pandemii na zdrowie psychiczne ogółu społeczeństwa, w szczególności najsłabszych grup społecznych, zwiększyć inwestycje w opiekę nad zdrowiem psychicznym i opracować strategie ochrony dzieci i młodzieży w kontekście kryzysu zdrowotnego.

Wpływ pandemii na obszary wiejskie

23. Zwraca uwagę, że pandemia zaostrzyła wiele znanych problemów na obszarach wiejskich oraz ponownie wykazała ich podatność na zagrożenia. Podkreśla jednak, że obszary wiejskie, a w szczególności rolnicy, odegrały kluczową rolę w zwiększaniu odporności europejskich systemów żywnościowych podczas pandemii. By rolnicy mogli dalej zapewniać odpowiednią ilość przystępnej cenowo europejskiej żywności, potrzebują pomocy w łagodzeniu obecnych i przyszłych zagrożeń. Najnowocześniejsze innowacyjne metody i technologie rolnicze mogłyby odegrać tu zasadniczą rolę.

24. Podkreśla, że – w kategoriach ogólnych – polityka jest kształtowana z perspektywy miast i obszarów miejskich. Nie zawsze jest ona dobrze dostosowana do różnych kontekstów, potrzeb i możliwości obszarów wiejskich. Wzywa Komisję Europejską do podjęcia działań w celu lepszego uwzględnienia kontekstu wiejskiego. W obecnym kontekście wskazuje na ryzyko, że w związku z nadzwyczajnym charakterem kryzysu plan odbudowy i inne polityki UE mogłyby zostać wdrożone w sposób znacznie bardziej korzystny dla miast i obszarów miejskich. Jeżeli w opracowywanie i wdrażanie planu odbudowy nie będą włączone regiony, nie zostaną wzięte pod uwagę pewne potrzeby i możliwości dotyczące obszarów wiejskich. Ponadto należy podkreślić, że polityka wiejska wykracza poza politykę rolną i obejmuje także politykę społeczną i politykę w zakresie zarządzania usługami na rzecz obszarów wiejskich, które często mają marginalne znaczenie pod względem wydajności, lecz są bardzo istotne z perspektywy środowiska, krajobrazu i ochrony różnorodności biologicznej. Powinno się zwrócić większą uwagę na rozwój gospodarczy, usługi, innowacje, ochronę zwierząt i krajobrazu oraz dostępność obszarów wiejskich.

25. Z zadowoleniem przyjmuje konsultacje Komisji Europejskiej w sprawie nowej długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich. Zwraca uwagę, że aby sprostać różnym wyzwaniom, Komisja Europejska powinna określić konkretne i adekwatne cele i wskaźniki. Aby uniknąć równoległych systemów, takie cele i wskaźniki powinny zostać włączone do monitorowania i rozwoju w kontekście rozwoju regionalnego. Ograniczyłyby to zasadę dobrowolnego podejmowania działań opisanych w dokumencie i zachęciłyby państwa członkowskie i decydentów politycznych do zastanowienia się nad najlepszym sposobem osiągnięcia celów. Na podstawie sprawozdań poszczególnych państw członkowskich dotyczących szczegółowych celów i wskaźników możliwe byłoby monitorowanie postępów i, w razie potrzeby, zapewnienie dodatkowego budżetu lub wsparcia. Oto konkretne przykłady:

- transformacja cyfrowa – cele w zakresie infrastruktury szybkiego internetu, dostosowane podejście do inteligentnych wsi/obszarów wiejskich, cele w zakresie umiejętności cyfrowych,
- jakość i świadczenie usług zdrowotnych, edukacja, szkolenie w zakresie umiejętności, sieci szerokopasmowe,
- proaktywne podejście do dobrostanu społecznego i środowiskowego poprzez aktywne wykrywanie i zaspokajanie potrzeb ludności.

26. Zauważa, że pandemia ma nie tylko negatywny wpływ na obszary wiejskie. Telepraca prawdopodobnie będzie miała długoterminowe konsekwencje dla rynku pracy, ponieważ zarówno przedsiębiorstwa, jak i pracownicy dostrzegą nowe możliwości pracy poza miastami. Jeżeli obszary wiejskie są wzajemnie połączone dzięki szybkim łączom szerokopasmowym, a jednocześnie są w stanie świadczyć ważne usługi publiczne, obywatele mogą jeszcze łatwiej zdecydować się na życie na tych obszarach.

27. Jest przekonany, że dwójaka transformacja cyfrowa i ekologiczna mogą otworzyć możliwości w zakresie wspierania odbudowy obszarów wiejskich.

28. Podkreśla kluczową rolę, jaką kobiety odegrały w czasie pandemii na obszarach wiejskich w zakresie przejmowania odpowiedzialności za ochronę środowiska i osób. Wzywa Komisję Europejską do dopilnowania, aby wszystkie strategie polityczne w zakresie obszarów wiejskich uwzględniały aspekt płci.

29. Podkreśla, że w szybko zmieniających się sytuacjach jeszcze bardziej odczuwalny staje się brak informacji umożliwiających podejmowanie uzasadnionych decyzji. Wymiana danych między regionami i państwami członkowskimi może pomóc w sprostaniu temu wyzwaniu. Aby to umożliwić, należy wprowadzić pewne technologie i infrastrukturę. Platformy wymiany danych mogą pomóc w szybkim udostępnianiu danych. Istniejące systemy mogą być dostosowywane w oparciu o nowe informacje. Dotyczy to sektora zdrowia, ale jest również bardzo cenne w przypadku innych systemów, na które duży wpływ miały wyzwania logistyczne, zmiany w zatrudnieniu itp. Konieczne jest stworzenie nowych form koordynacji w łańcuchach dostaw (materiały, zasoby naturalne, gospodarowanie odpadami itp.), odbudowa łańcucha rolno-żywnościowego i rozwijanie sposobów myślenia opartych w większym stopniu na obiegu zamkniętym i wzajemnie ze sobą połączonych.

30. Zwraca uwagę, że elastyczność pozwalająca na przeznaczenie niewykorzystanych środków EFRROW na rozwiązywanie problemów z płynnością związanych z kryzysem COVID-19 dla rolników i MŚP na obszarach wiejskich przyniosła korzyści państwom członkowskim o niskim wskaźniku absorpcji tych środków, podczas gdy państwa członkowskie, które już wykorzystały przyznane im fundusze, nie mogły skorzystać z tego środka⁽²⁾.

31. Zaleca inwestycje w zwiększanie odporności łańcuchów dostaw produktów rolno-spożywczych, zarówno lokalnych, jak i globalnych, z naciskiem na produkcję zrównoważoną, łańcuchy dostaw o obiegu zamkniętym i w miarę możliwości także utrzymanie wartości lokalnej. Z punktu widzenia odporności zwracanie uwagi na różnorodność dostawców i klientów, tworzenie buforów i rezerw oraz redundancja w łańcuchach dostaw wydają się obiecujące, ale mogą być kosztowne dla poszczególnych przedsiębiorstw.

32. Uważa, że pandemia może być postrzegana jako szansa na przyspieszenie transformacji ekologicznej na naszych obszarach wiejskich, np. poprzez wdrożenie lokalnych lub regionalnych systemów żywnościowych i szybsze osiągnięcie celów ilościowych strategii „od pola do stołu” oraz, bardziej ogólnie, celów Europejskiego Zielonego Ładu pod warunkiem, że nie zaszkodzi to bezpieczeństwu gospodarstwu europejskich rolników i przedsiębiorstw.

33. Zauważa, że Komisja Europejska proponuje dokonanie oceny odporności systemu żywnościowego i opracowanie planu awaryjnego, by zapewnić dostawy żywności i bezpieczeństwo żywnościowe w czasach kryzysu. W planie tym ustanowiony zostanie mechanizm reagowania na kryzysy żywnościowe, koordynowany przez Komisję Europejską i angażujący państwa członkowskie. Będzie on obejmował różne sektory (rolnictwo, rybołówstwo, bezpieczeństwo żywności, siła robocza, zdrowie, transport, alternatywne źródła energii, agroenergia itd.) w zależności od charakteru kryzysu. Ważne będzie zadbanie o to, by władze lokalne i regionalne na obszarach wiejskich mogły wnieść wkład w opracowanie tego mechanizmu.

34. Popiera tworzenie nowych możliwości uczestnictwa obywatelskiego, wraz z organizacjami sektora publicznego i prywatnego, oraz zwiększanie roli społeczności we współtworzeniu w celu opracowania rozwiązań współczesnych problemów na obszarach miejskich i wiejskich, na przykład poprzez tworzenie wspólnych struktur na tych obszarach.

35. Podkreśla rolę, jaką sieci solidarnościowe i gospodarka współpracy odegrały podczas pandemii w społecznościach wiejskich, a także między obszarami wiejskimi i miejskimi.

⁽²⁾ Tamże.

36. Jest przekonany, że aby stawić czoła wyzwaniom wynikającym z kryzysu związanego z COVID-19 na obszarach wiejskich, warto wspierać i wzmacniać inicjatywę LEADER, koncentrować się we wszystkich państwach członkowskich na rozwoju odpowiednich działań w społecznościach i w gospodarce, odejść od wąskiego ukierunkowania na rolnictwo i zbadać koncepcję inteligentnych wsi jako sposobu na większą elastyczność. Istnieje potrzeba dostosowania wymogów administracyjnych w taki sposób, aby umożliwić uczestnictwo w programie wolontariuszom lub grupom mieszkańców. Konieczne będzie również bardziej elastyczne, oddolne podejście, aby znaleźć równowagę między zaspokojeniem krótkoterminowych potrzeb ludności lokalnej a wprowadzaniem innowacji na szczeblu lokalnym. Można to osiągnąć na przykład poprzez połączenie lokalnych grup działania z sieciami innowatorów.

37. Podkreśla, że skuteczna rezerwa na wypadek kryzysów w sektorze rolnym stanowi niewątpliwie zasadniczą część zestawu narzędzi reagowania na wszelkie przyszłe sytuacje nadzwyczajne związane z pandemią i że należy ją odpowiednio finansować w zrównoważony sposób.

38. Zwraca się o zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych, w tym w regionach najbardziej oddalonych, w tworzenie nowych instrumentów UE, takich jak plan odbudowy gospodarki Next Generation EU oraz mechanizm reagowania na kryzysy żywnościowe zaproponowany przez Komisję w strategii „od pola do stołu”.

39. Podkreśla, że instrument grup operacyjnych EPI-AGRI jest dobrym narzędziem wspierania innowacji w rolnictwie. Podobny mechanizm należy uruchomić w celu stymulowania innowacji na obszarach wiejskich poza sektorem rolnym. Podejście to powinno obejmować wszystkie odpowiednie podmioty dysponujące wiedzą i doświadczeniem w zakresie konkretnego wyzwania dla obszarów wiejskich oraz wspierać tworzenie sieci ekspertów na rzecz innowacji na obszarach wiejskich, na przykład w dziedzinach takich jak zdrowie czy edukacja.

40. Podkreśla znaczenie szczebla regionalnego w określaniu punktów krytycznych w systemach żywnościowych w celu lepszego zrozumienia lokalnych systemów żywnościowych, tak aby lepiej wykorzystywać potencjał podmiotów lokalnych. Podkreśla potrzebę całościowego spojrzenia na lokalne systemy żywnościowe i koncentrowania się nie tylko na krótkich łańcuchach dostaw, ale również angażowania sieci dużych detalistów, np. poprzez zachęcanie supermarketów do wymiany informacji i danych na temat żywności pochodzącej zarówno z regionu, jak i spoza niego. Zwraca również uwagę na konieczność rozwijania lokalnych strategii żywnościowych i wykorzystania kryzysu jako szansy na odbudowanie procesów produkcji w sposób zrównoważony. Popiera środki na rzecz przeniesienia produkcji żywności bliżej poziomu lokalnego i na rzecz udziału miast i obszarów wiejskich w zarządzaniu kwestiami żywnościowymi.

Zalecenia w sprawie programów pomocy Komisji Europejskiej dla obszarów wiejskich w czasie kryzysu

41. Zauważa, że UE umożliwiła wsparcie ze strony rządów krajowych na dwa sposoby. Po pierwsze, utworzono nowy instrument SURE, który ma zapewnić krajom do 100 mld EUR w formie pożyczek wspartych gwarancjami udzielanymi przez państwa członkowskie. Rolnicy, przedsiębiorstwa przetwórstwa spożywczego i inne przedsiębiorstwa wiejskie, takie jak przedsiębiorstwa w sektorze hotelarsko-gastronomicznym, skorzystały z tych programów, które zapewniają pracownikom dochody i pozwalają przedsiębiorstwom zachować pracowników. Po drugie, złagodzone warunki i prognozy dla państw członkowskich w zakresie udzielania pomocy państwa przedsiębiorstwom dotkniętym kryzysem. To działanie było najbardziej znaczące, ponieważ umożliwiło w okresie pandemii udzielenie wsparcia w wysokości wielu miliardów euro rolnikom i rybakom.

42. Podkreśla, że ułatwienie przepływu pracowników sezonowych i towarów rolnych przez granice było dwoma bezpośrednimi środkami podjętymi na szczeblu UE, aby zapobiec zakłóceniom w łańcuchach dostaw produktów rolno-spożywczych. W perspektywie długoterminowej, dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności w Europie, skuteczniejsze byłoby opracowanie terytorialnego systemu żywnościowego. Podkreśla, że w celu utworzenia krótkich i lokalnych łańcuchów dostaw żywności może być konieczny przegląd przepisów dotyczących konkurencji.

43. Uważa, że należy uznać politykę obszarów wiejskich za niezależną politykę obok polityki rolnej oraz dostosować ją do polityki regionalnej i z nią zintegrować. Rozwój obszarów wiejskich dotyczy więcej niż gospodarstw rolnych i zarządzania gruntami rolnymi. W ramach takiej polityki kluczowe znaczenie powinny mieć również środki promujące rozwój gospodarczy, turystykę, usługi na obszarach wiejskich, rozwój łączy szerokopasmowych, dostępność i komunikację.

44. Sugeruje, że należy przeanalizować środki zwiększające elastyczność budżetu UE. Przykładowo, użyteczność jednolitego marginesu (*Single Margin Instrument – SMI*) zostałaby zwiększona, gdyby wyeliminowano wymóg, zgodnie z którym kwoty uruchomione poza odpowiednimi pułapami rocznymi muszą zostać skompensowane odpowiednim marginesem na bieżący rok lub kolejne lata. Innym środkiem mogłoby być zwiększenie dozwolonej maksymalnej wielkości instrumentu elastyczności.

45. Podkreśla, że skuteczna rezerwa na wypadek kryzysów w sektorze rolnym stanowi niewątpliwie zasadniczą część zestawu narzędzi reagowania na wszelkie przyszłe sytuacje nadzwyczajne związane z pandemią i należy ją odpowiednio finansować w sposób ciągły.

46. Zauważa, że kluczowym elementem reakcji UE na kryzys związany z COVID-19 było umożliwienie reagowania na szczeblu krajowym. Polegało to na elastyczności w zakresie konkurencji oraz na dostosowaniu zasad pomocy państwa. Elastyczność zasad pomocy państwa odegrała kluczową rolę, jeśli chodzi o swobodę władz publicznych w zakresie wspierania przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, a tym samym ich zdolność do łagodzenia skutków obecnej pandemii. Sugeruje, że wsparcie ze strony rządów krajowych powinno być uważnie monitorowane, aby zapobiec zakłóceniom między państwami członkowskimi.

47. Opowiada się za ustanowieniem mechanizmu umożliwiającego dialog polityczny w państwach członkowskich między wszystkimi zainteresowanymi stronami (w tym między innymi władzami regionalnymi, środowiskiem biznesu i społeczeństwem obywatelskim). W szczególności dla władz lokalnych i regionalnych istotne jest, by ich potrzeby inwestycyjne, w tym na obszarach wiejskich, zostały w pełni uwzględnione w planach odbudowy poszczególnych państw członkowskich.

48. Zaleca inwestycje w zwiększanie odporności łańcuchów dostaw produktów rolno-spożywczych, zarówno lokalnych, jak i globalnych. Z punktu widzenia odporności, aby zachęcić do większej sprawiedliwości i solidarności w stosunkach handlowych oraz rozwijania terytorialnych systemów żywnościowych, konieczne jest uregulowanie rynków, wzmocnienie pozycji rolników względem innych podmiotów tego sektora oraz zmiana zasad międzynarodowego handlu produktami rolnymi.

Nieprzewidziana presja na lokalne i regionalne finanse publiczne

49. Podkreśla, że wdrożenie różnych środków nadzwyczajnych miało dramatyczny wpływ na finanse publiczne oraz gospodarkę lokalną i regionalną, organizację usług publicznych oraz działalność władz lokalnych i regionalnych zarówno w perspektywie krótko-, jak i długoterminowej. Jednocześnie władze lokalne i regionalne mają do czynienia ze zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi zdrowotne, sanitarne i socjalne dla obywateli, na usługi w zakresie transportu publicznego i edukacji, jak również na inne niezbędne usługi publiczne, a także na zachęty ekonomiczne dla lokalnych przedsiębiorstw i na działania na rzecz zrównoważonego rozwoju i neutralności klimatycznej.

50. Wzywa do zwiększenia środków dla władz lokalnych i regionalnych ze strony rządów centralnych i Unii Europejskiej w celu wzmocnienia ich systemów opieki zdrowotnej i socjalnej oraz gotowości na wypadek sytuacji wyjątkowej obecnie i w perspektywie długoterminowej.

51. Zwraca uwagę, że przedsiębiorstwa na obszarach wiejskich potrzebują dostępu do kredytów i kapitału. Banki wycofują się z terenów wiejskich oraz przekształcają swoje tradycyjne oddziały w biura wirtualne. Inwestując w kapitał wysokiego ryzyka, UE może zapewnić ten dostęp, tak aby przedsiębiorstwa na obszarach wiejskich miały takie same możliwości rozwoju jak przedsiębiorstwa na obszarach gęsto zaludnionych.

52. Wzywa instytucje europejskie do zapewnienia wystarczającej jasności co do wzajemnych zależności między różnymi nowymi funduszami i mechanizmami finansowania, w tym Instrumentem na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, a istniejącymi systemami krajowymi i unijnymi, aby uniknąć jeszcze większej złożoności i potencjalnie niskich wskaźników absorpcji na poziomie lokalnym i regionalnym⁽³⁾. Zachęca państwa członkowskie i Komisję Europejską do większego zaangażowania poziomów lokalnego i regionalnego w ogólne wysiłki na rzecz odbudowy. Ich rola na pierwszej linii walki z pandemią, w inwestycjach publicznych oraz w tych równoległych przemianach musi być częścią podstawowego planu odbudowy.

53. Zwraca uwagę na ustalenia zawarte w niedawnym sprawozdaniu z wdrażania przepisów dotyczących pomocy państwa. Zauważa, że obecne mapy i ramy regionalnej pomocy państwa nie odzwierciedlają w wystarczającym stopniu rzeczywistej sytuacji w regionach UE ze względu na nowe wyzwania wynikające z pandemii COVID-19 oraz jej krótko- i średnioterminowych skutków gospodarczych. Podkreśla, że doświadczenia w terenie wskazują na potrzebę bardziej elastycznych podejść i instrumentów, aby pomóc władzom publicznym w skutecznym reagowaniu na skutki odczuwane na poziomie regionalnym i lokalnym.

54. Podkreśla, że inwestycje społeczne powinny zostać wzmocnione jako kluczowy priorytet sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu odbudowy opartej na zasadzie równości, z naciskiem na dostępną infrastrukturę społeczną i usługi społeczne na poziomie lokalnym i regionalnym z myślą o poprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Potrzeba przy tym odpowiedniej kombinacji różnych dziedzin polityki oraz zasobów finansowych na wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych i Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju. W tej dziedzinie istnieje również potrzeba dalszego stymulowania transformacji cyfrowej i innowacji społecznych.

⁽³⁾ Europejski Komitet Regionów: „Barometr regionów i miast 2020”, dostępny pod adresem: Doroczny unijny barometr regionalny i lokalny (europa.eu).

55. Podkreśla, że unijny plan odbudowy powinien być ukierunkowany na przyjazny dla środowiska i zrównoważony rozwój, który jest ważny zarówno dla ludzi, jak i dla środowiska i który doprowadzi do odbudowy w warunkach nowej normalności. Pandemia pokazała, że potrzebujemy bardziej zielonej infrastruktury, przyjaznej dla klimatu mobilności i zrównoważonej turystyki.

Zalecenia dotyczące zasad pomocy państwa

56. Podkreśla, że w przypadku niektórych państw członkowskich masowa pomoc państwa jest równoznaczna z rosnącym deficytem i zadłużeniem publicznym w dobie malejących dochodów podatkowych i wyższych wypłat zasiłków dla bezrobotnych. Może to okazać się ryzykowne zwłaszcza dla państw członkowskich poważnie dotkniętych pandemią, które są również największymi gospodarkami strefy euro. Z drugiej strony obawa przed rosnącym poziomem zadłużenia może skłonić niektóre państwa członkowskie do odroczenia inwestycji lub wydatków w sektorach o kluczowym znaczeniu dla ożywienia gospodarczego, co najprawdopodobniej doprowadzi również do pogłębienia różnic gospodarczych na jednolitym rynku.

57. Zwraca uwagę, że nadmierne i bardzo rygorystyczne zasady i warunki regulujące kontrolę sprawowaną przez Komisję mogą utrudniać organom publicznym skuteczne wypełnianie ich roli we wszystkich tych zadaniach, podczas gdy z drugiej strony bardzo szeroka elastyczność w zakresie pomocy państwa wiąże się z ryzykiem dalszego pogłębienia się nierówności regionalnych w UE. Wydaje się, że nowa rzeczywistość po pandemii zobowiązuje wszystkie zainteresowane strony do ponownego zdefiniowania właściwej równowagi między tymi dwoma ograniczeniami.

58. Z zadowoleniem przyjmuje przedłużenie tymczasowych ram pomocy państwa do grudnia 2021 r. Jeżeli po okresie letnim dojdzie do nowego wybuchu pandemii lub wznowienia restrykcyjnych środków izolacji, straty gospodarcze będą znacznie większe, a tymczasowe nadzwyczajne wsparcie będzie jeszcze bardziej konieczne i to przez dłuższy czas, aby zapobiec załamaniu zasadniczo dobrze funkcjonujących przedsiębiorstw. W związku z tym należałoby dążyć do przedłużenia tymczasowych ram prawnych do końca pandemii, zwłaszcza w regionach najbardziej dotkniętych kryzysem.

59. Podkreśla potrzebę dostosowania różnych przepisów. Należy na przykład zauważyć, że oprócz niedawnej zmiany ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji potrzebne jest bardziej elastyczne kryterium dla tego rodzaju przedsiębiorstw, zwłaszcza typu start-up i scale-up. Tego typu przedsiębiorstwa często uczestniczą w regularnych rundach finansowania i w związku z tym technicznie łatwo stają się przedsiębiorstwami w trudnej sytuacji, nawet jeśli obiektywnie dobrze prosperują i szybko się rozwijają. Dlatego pilnie potrzebna jest większa elastyczność w odniesieniu do systemu *de minimis*; pożądane byłoby również uzupełnienie zakresu rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014⁽⁴⁾ poprzez zapewnienie, oprócz pomocy na wyrównanie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi (art. 50), także pomocy mającej na celu naprawienie szkód spowodowanych przez wydarzenia pandemiczne. Przydatne byłoby dostosowanie zasad dotyczących kumulowania, ponieważ w takich okolicznościach jak obecnie dozwolona musi być kumulacja pomocy z tytułu *de minimis* lub z tytułu ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych z pomocą przyznaną na mocy tymczasowych ram prawnych, biorąc pod uwagę jej intensywność, również w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych.

60. Opowiada się za przeniesieniem ciężaru dowodu w taki sposób, że to skarżący lub Komisja Europejska muszą wykazać, że usługa lokalna stanowi zagrożenie dla handlu wewnątrzspółnotowego. Jeżeli ciężar dowodu będzie spoczywał na Komisji, może zwiększyć to pewność prawa i gotowość do działania ze strony lokalnych decydentów oraz ograniczy liczbę skarg. Stwierdza, że istnieje pilna potrzeba zmiany obecnej sytuacji, gdyż nad wieloma środkami wisi potencjalna groźba zwrotu funduszy, ponieważ beneficjenci pomocy indywidualnej nie są w stanie przedstawić obszernych dowodów. W tym kontekście przydatne byłoby również rozszerzenie kryterium szkody na handel lub bardziej szczegółowe określenie terminu „lokalny”.

61. Zauważa, że regiony i miasta stoją w obliczu nowej rzeczywistości wynikającej z wyzwań społeczno-gospodarczych wywołanych pandemią COVID-19. Ta nowa rzeczywistość wymaga bardziej elastycznego podejścia i instrumentów, które pomogą władzom publicznym skutecznie reagować na skutki odczuwane na poziomie regionalnym i lokalnym. W związku z tym obecne mapy pomocy regionalnej (okres programowania 2014–2020) nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rzeczywistej sytuacji w regionach UE ze względu na nowe wyzwania wynikające z pandemii COVID-19 i jej krótko- i średnioterminowych skutków gospodarczych. Podobnie należy zwiększyć/rozszerzyć ogólną liczbę ludności objętej działaniami, maksymalne dopuszczalne poziomy pomocy oraz rodzaj inwestycji przewidzianych w ramach regionalnej pomocy państwa, aby w unijnych regionach sprostać nowym wyzwaniom społeczno-gospodarczym wynikającym z pandemii.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.U. L 187 z 26.6.2014, s. 1).

62. Ostrzega, że mapy pomocy regionalnej, które mają zostać przyjęte przed końcem 2021 r. i które zostaną sporządzone na podstawie danych statystycznych sprzed 2020 r., mogą utrudnić ożywienie gospodarcze regionów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji do czasu przyjęcia przeglądu śródkresowego w 2024 r. Ze względu na wykorzystanie danych statystycznych sprzed 2020 r. mapy te nie odzwierciedlają wiernie sytuacji gospodarczej regionów, o których mowa w punktach a) i c), i mogą powodować trudności w ożywieniu gospodarczym tych regionów poprzez zmniejszenie maksymalnej intensywności pomocy lub poprzez ustanowienie pewnych ograniczeń w przyznawaniu pomocy dużym przedsiębiorstwom w wyniku zmiany klasyfikacji niektórych regionów. W związku z tym KR wzywa Komisję Europejską do uwzględnienia tej sytuacji i do podjęcia działań wykraczających poza przegląd śródkresowy w 2024 r. w celu zagwarantowania, że regiony znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, o których mowa w punktach a) i c), nie ucierpią w wyniku utrudniających odbudowę zmian klasyfikacji.

63. Uznaje potrzebę oceny skutków pandemii na poziomie regionalnym, aby odzwierciedlić to w mapach pomocy regionalnej przy okazji przeglądu śródkresowego w 2024 r. Również pogłębiające się nierówności gospodarcze i niesprawiedliwy podział korzyści płynących z jednolitego rynku wynikające z różnej skali interwencji państwa w całej UE należy oceniać w świetle ryzyka: jeżeli korzyści z jednolitego rynku byłyby nierówno rozłożone, niektórzy obywatele lub państwa członkowskie mogą przestać go popierać. Byłoby zatem użyteczne, gdyby Komisja, która sprawuje nadzór nad tymi środkami i kwotami, przeprowadziła analizę ich wpływu na jednolity rynek i nierówności regionalne. Przyczyni się to do kształtowania polityki i zapewni lepsze ukierunkowanie wszystkich odnośnych działań UE na konkretne problemy poszczególnych obszarów.

64. Uważa, że ogólne zasady dotyczące pomocy państwa, takie jak efekt zachęty, nie mogą stanowić przeszkody we wdrażaniu funduszy UE przeznaczonych na odbudowę. W związku z tym wzywa Komisję Europejską do rozważenia, czy efekt zachęty jest spełniony, jeżeli pomoc przynosi co najmniej jeden z następujących rezultatów: znaczne zwiększenie wymiarów projektu lub działalności; znaczne zwiększenie zasięgu geograficznego projektu lub działania; znaczny wzrost kwoty zainwestowanej przez beneficjenta projektu lub działania lub znaczny wzrost tempa realizacji projektu lub działania.

65. Zauważa, że stosowanie zasad pomocy państwa jest ze swej natury powiązane z instrumentami polityki spójności. Zalecono również, aby stosowanie uproszczonych metod rozliczania kosztów, o których mowa w ogólnym rozporządzeniu w sprawie wyłączeń grupowych, zostało również przetransponowane do wytycznych w sprawie pomocy regionalnej i nie było ograniczone wyłącznie do operacji współfinansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Przepisy te stanowią interesujący kompromis między niezbędnym monitorowaniem środków publicznych a rozsądnym i dostępnym poziomem obciążeń administracyjnych. Ponadto przepisy dotyczące relokacji, w szczególności w ramach polityki spójności, uznano za niewystarczająco zdefiniowane i niejasne. Sugestia, by zwolnienia z pomocy państwa były przyznawane natychmiast w związku z zatwierdzeniem programów operacyjnych, potwierdza ściśle powiązania między zasadami polityki konkurencji i polityki spójności.

Wspieranie transformacji cyfrowej na obszarach wiejskich

66. Przyjmuje do wiadomości wnioski zawarte w „Barometrze regionów i miast 2020” KR-u^(?), w którym stwierdzono, że nowe rozwiązania cyfrowe przyjęte przez władze lokalne i regionalne w odpowiedzi na kryzys związany z pandemią COVID-19 mogą wzmocnić trwającą transformację cyfrową, ale również mogą pogłębić przepaść cyfrową, w tym między obszarami wiejskimi i miejskimi.

67. Zwraca uwagę, że przyszłość obszarów wiejskich zależy od zapewnienia im wystarczających podstawowych usług i infrastruktury, a także – bez wątplenia – od zlikwidowania przepaści cyfrowej. Podkreśla kluczowe znaczenie transformacji w kierunku gospodarki i społeczeństwa, które są zrównoważone i neutralne dla klimatu. Zrównoważone, zasobooszczędne modele biznesowe, nastawione na obieg zamknięty i większe wykorzystanie materiałów pochodzenia biologicznego, stwarzają nowe możliwości, które trzeba wykorzystać za pomocą instrumentów UE.

68. Apeluje o strategię polityczną i finansowanie wspierające wysokiej jakości łączność cyfrową dla wszystkich regionów i władz lokalnych w UE, w tym na obszarach wiejskich, aby zapewnić obywatelom i przedsiębiorstwom możliwość dostosowania się do warunków kryzysowych i zmieniającego się świata pracy. Zauważa, że częstsze korzystanie z telepracy może wywołać ruchy demograficzne i gospodarcze z miast w kierunku obszarów miejsko-wiejskich lub wiejskich. Przypomina jednak, że taka zmiana byłaby możliwa jedynie dzięki rozwojowi trwałych powiązań w zakresie mobilności między obszarami wiejskimi, miejsko-wiejskimi i miejskimi.

^(?) Europejski Komitet Regionów: „Barometr regionów i miast 2020”, dostępny pod adresem: Doroczny unijny barometr regionalny i lokalny (europa.eu).

69. Wzywa do inwestowania w zapewnienie wszędzie szybkiego internetu, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich i mniej rozwiniętych. Ponadto ważne będzie opracowanie strategii dostarczania (wiejskim) gospodarstwom domowym niezbędnego sprzętu, przystępnego cenowo/po przystępnych cenach i przyzwoitej jakości. Bardzo konkretnym działaniem mogłyby być w Europie zachęty dla przedsiębiorstw do przekazywania sprzętu osobom indywidualnym. Konieczne jest określenie w wypadku obszarów wiejskich konkretnych celów w zakresie dostępu do łączności szerokopasmowych, sprzętu i umiejętności. Aktualne sprawozdanie dotyczące indeksu gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI) powinno dostarczyć tu odpowiednich informacji.

70. Podkreśla potrzebę edukacji cyfrowej i szkoleń skierowanych do osób, które potrzebują lepszych umiejętności cyfrowych, z uwzględnieniem różnych grup wiekowych, poziomów dochodów i konkretnych grup docelowych, takich jak rolnicy. Szkoły, a także inne ośrodki koegzystowania i więzi społecznych, mogą odgrywać ważną rolę w projektach cyfryzacji (w odniesieniu do wszystkich grup wiekowych), ale inne agencje i przedsiębiorstwa również mogą tu być aktywne.

71. Zwraca się o to, by w ramach programu „Cyfrowa Europa” wraz z siecią europejskich centrów innowacji cyfrowych zwracano szczególną uwagę na potrzeby obszarów wiejskich i oferowano dostosowane usługi za pośrednictwem platform, które dokładnie odpowiadają szczególnym potrzebom tych obszarów i są ściśle powiązane ze społecznościami lokalnymi.

72. Jeśli chodzi o środki elastyczności wprowadzone przez UE przy wdrażaniu funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, aby pomóc w przezwyciężeniu kryzysu, podkreśla, że w wielu państwach członkowskich odnotowano faktyczne zmniejszenie tych funduszy dla obszarów wiejskich. Możliwość zwiększenia poziomu współfinansowania UE miała negatywny wpływ polegający na zmniejszeniu ogólnych transferów w kierunku obszarów wiejskich, ponieważ umożliwiła zmniejszenie współfinansowania krajowego.

Dobrostan, ubóstwo i jakość życia

73. Podkreśla, że istnieją różne czynniki wpływające na ubóstwo i dobrostan w miastach i na obszarach wiejskich. Sposób rozwiązywania problemów często opiera się na realiach miejskich. Ponadto nie prowadzi się wielu badań porównawczych dotyczących różnych aspektów dobrostanu, co utrudnia dostosowanie podejścia do kontekstu wiejskiego.

74. Podkreśla potrzebę inwestowania w badania (porównawcze) na temat dobrostanu na obszarach wiejskich, ubóstwa i jakości życia, aby uzyskać lepszy wgląd w konkretne wyzwania stojące przed obszarami wiejskimi.

75. Podkreśla, że wolontariusze mają kluczowe znaczenie dla jakości życia i dobrostanu oraz odgrywają ważną rolę w reagowaniu na kryzys związany z pandemią COVID-19. Wolontariusze i organizacje wolontariackie działają często w kontekście bardzo lokalnym, na poziomie dzielnicy lub ulicy. Bliskość ta umożliwia im pomoc w razie potrzeby poprzez informowanie obywateli o podejmowanych środkach oraz poprzez dostarczanie im żywności i/lub opieki socjalnej i zdrowotnej. Zaleca się, aby władze lokalne i regionalne skorzystały z istniejących sieci wolontariuszy, by znaleźć nowe sposoby dotarcia do osób doświadczających ubóstwa lub mających problemy z utrzymaniem dobrostanu. Aby uwolnić potencjał tych organizacji wolontariackich, fundusze UE mogłyby pozwolić na inny rodzaj współfinansowania tych organizacji. Na przykład możliwość traktowania godzin pracy wolontariuszy jako formy współfinansowania pozwoliłaby tym organizacjom na łatwiejsze ubieganie się o finansowanie ze środków UE.

76. Zwraca uwagę, że wszystkie poziomy sprawowania rządów muszą świadomie przygotować strategię komunikacyjną, aby zagwarantować, że obywatele rozumieją istniejące zagrożenia, i skłonić ich do właściwych zachowań. Spójność komunikatów, wskazywanie wiarygodnych i dostępnych źródeł informacji i właściwe wykorzystanie środków wizualnych to ważne aspekty tej strategii. Konieczne jest przeszkolenie zespołów ds. komunikacji, które mogą dotrzeć bezpośrednio do ludzi, oraz przeszkolenie urzędników i ekspertów w dziedzinie komunikacji. Komitet podkreśla potrzebę uznania roli władz lokalnych w tej strategii komunikacyjnej; mogą one pomóc w stworzeniu pomostu między decydentami politycznymi, ekspertami i obywatelami.

77. Podkreśla znaczenie monitorowania przestrzegania zasady pomocniczości. Środki nadzwyczajne nie mogą prowadzić do centralizacji uprawnień przez rządy krajowe, a tym samym do ograniczenia roli parlamentów krajowych oraz władz lokalnych i regionalnych.

78. Podkreśla, że niektórzy szczególnie narażeni na zagrożenia pracownicy, tacy jak pracownicy platform cyfrowych, pracownicy świadczący usługi doręczania przesyłek lub kierowcy, a także pracownicy zajmujący się osobami zależnymi i świadczący im opiekę, są zarazem niezbędni dla funkcjonowania gospodarki i ich rola powinna być bardziej ceniona w naszym społeczeństwie. Ponadto należy zagwarantować telepracownikom prawo do bycia offline.

79. Zauważa, że według szacunków opartych na danych Eurostatu w pierwszych trzech miesiącach kryzysu straciło pracę ponad 900 tys. osób. Dlatego też wysiłki UE na rzecz ożywienia gospodarczego muszą mieć silny wymiar społeczny, aby można było utrzymać solidne sieci zabezpieczenia społecznego, chronić miejsca pracy i unikać nieuzasadnionych zwolnień.

80. Podkreśla, że kryzys pogłębił nierówności w traktowaniu kobiet i mężczyzn oraz przemoc ze względu na płeć. W niektórych państwach UE przypadki przemocy domowej wzrosły o jedną trzecią w następstwie wprowadzonych środków izolacji. Kryzys związany z COVID-19 ma wyraźny wymiar związany z płcią. Jednocześnie pandemia COVID-19 pogłębiła istniejące w Europie nierówności, marginalizację i dyskryminację oraz wzmocniła rasizm strukturalny. Wpłynęła ona również negatywnie na grupy znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, w tym na osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami.

81. Zwraca uwagę, że miasta i regiony oraz przywódcy UE mogą budować silniejszą Europę socjalną dzięki współpracy w ramach odnowionego partnerstwa strategicznego. Podkreśla ponadto, że właśnie we współpracy miast i obszarów wiejskich drzemie ogromny potencjał w zakresie odbudowy (połączenie sił).

82. Podkreśla, że inwestycje społeczne powinny zostać wzmocnione jako kluczowy priorytet sprawiedliwego ożywienia gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Mamy okazję, by zrobić więcej, niż tylko tymczasowo zniwelować skutki kryzysu związanego z pandemią i wrócić do punktu wyjścia. Możemy odbudować coś lepszego. Powinniśmy zapewnić wszystkim Europejczykom dostęp do przystępnej cenowo opieki zdrowotnej dobrej jakości. Powinniśmy tworzyć więcej miejsc pracy wysokiej jakości dzięki uczciwym warunkom pracy, bardziej sprzyjającymi włączeniu społecznemu ścieżkom edukacyjnym i szkoleniom w zakresie umiejętności; powinniśmy zapewnić godziwe i przystępne cenowo mieszkania, aktywne wsparcie dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji i równe szanse dla wszystkich. Aby to osiągnąć, potrzebujemy znacznych inwestycji w infrastrukturę społeczną i usługi społeczne na szczeblu lokalnym i regionalnym przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniej kombinacji różnych dziedzin polityki oraz zasobów finansowych na wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych i Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju.

83. Podkreśla potrzebę transgranicznej strategii i transgranicznej koordynacji w zakresie komunikacji, środków i odbudowy. Zauważa, że znacznie wzrosła solidarność między gminami lokalnymi i regionalnymi ponad granicami państwowymi (w zakresie dzielenia się sprzętem medycznym, działań charytatywnych itp.). Jednocześnie, ze względu na różne, czasami prowadzące do wyobcowania środki krajowe, postrzeganie zwykłych ludzi po drugiej stronie granicy stało się podszyte podejrzliwością lub strachem. Nawet w przypadku tak silnej integracji jak w państwach Beneluksu i Rady Nordyckiej pojawiły się liczne konflikty, a odbudowa zaufania będzie wymagała czasu.

84. Podkreśla, że przejrzystość jest podstawową kwestią w sytuacji kryzysowej: obywatele muszą wiedzieć, kto za co odpowiada. Pod pewnymi względami pandemia poważnie wpłynęła na sposób kształtowania polityki. Komitet zauważa, że taka pandemia jest dobrym testem dla ogólnej jakości demokracji.

85. Zwraca uwagę na fakt, że dobra komunikacja wymaga posługiwania się językiem odbiorców. Język to nie tylko kwestia słów, ale także sposób, w jaki ludzie wyrażają i rozumieją przekazy, różnice kulturowe i opinie. KR zauważa, że komunikacja z przeciwnikami szczepień stanowi szczególne wyzwanie w tym względzie, podobnie jak prostowanie fałszywych informacji.

86. Kryzys uwidoczniał współzależność wszystkich ludzi na naszej planecie oraz znaczenie przyglądania się z bliska rzeczywistym problemom, co sprawi, że aspekty lokalne i globalne będą nawzajem się wzmacniały. Zrozumieliśmy, że stoimy w obliczu światowego kryzysu, który wymaga globalnej i solidarnej reakcji. Oznacza to ściślejszą współpracę międzynarodową, która pomoże również zaspokoić potrzeby uboższych regionów, zapobiegając swobodnemu rozprzestrzenianiu się wirusa i związanemu z tym ryzyku wystąpienia bardziej niebezpiecznych mutacji. Stało się jasne, że zdecentralizowana współpraca naszych regionów i miast okazała się uprzywilejowanym instrumentem europejskiej współpracy międzynarodowej, który przyczynia się do sprostania wyzwaniom stojącym przed terytoriami znajdującymi się w najtrudniejszej sytuacji pod względem zapewnienia powszechnego dostępu wysokiej jakości do bardzo potrzebnych usług publicznych na drodze do osiągnięcia ostatecznego celu, jakim jest wspólne wyjście z globalnego kryzysu.

Bruksela, dnia 7 maja 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów